Paul Csavdari

Daniel
și spaima profețiilor autentice

De ce mainstream-ul nu poate explica cartea fără să se contrazică

Introducere: O carte care stânjenește

Cartea lui Daniel este una dintre cele mai controversate părți ale Bibliei din perspectiva criticii moderne. Nu datorită limbajului său apocaliptic sau stilului său simbolic, ci dintr-un motiv mult mai incomod pentru gândirea academică secularizată: conține profeții extrem de precise, cu detalii istorice punctuale. Din acest motiv, orice dată de compunere atribuită cărții devine o problemă pentru paradigma dominantă.

Pe scurt, dacă Daniel a fost scris înaintea evenimentelor pe care le descrie, atunci este o profeție autentică. Dacă a fost scris după, atunci este o mistificare religioasă — dar care ridică alte întrebări. Mainstream-ul alege a doua variantă, dar în felul în care o face se încurcă în propriile presupuneri și nevoia de a evita un singur lucru: ideea că profeția este reală.

1. Poziția „oficială”: o dată târzie, un autor necunoscut, o ficțiune teologică

Cei mai mulți specialiști contemporani datează cartea lui Daniel în perioada 167–164 î.Hr., în timpul persecuțiilor anti-iudaice declanșate de Antioh Epifanes, regele seleucid. Se presupune că autorul a trăit în acel context și a scris o lucrare pseudo-profetico-apocaliptică pentru a-i încuraja pe evreii persecutați, pretinzând că Daniel ar fi trăit cu sute de ani înainte, în timpul exilului babilonian.

Această teorie presupune că:

- personajul Daniel este fictiv;
- evenimentele din perioada babiloniană și persană sunt reconstituite literar cu scop simbolic;
- profețiile sunt de fapt scrise după evenimentele deja petrecute, cel puțin până la Antioh Epifanes;

- partea cu adevărat „profetică” (de exemplu distrugerea Templului din 70 d.Hr.) este fie reinterpretată, fie ignorată.

Aparent, teoria se susține: multe detalii din Daniel 11 coincid cu desfășurarea evenimentelor din epoca seleucidă. Dar acest model începe să se prăbușească atunci când e examinat logic și textual.

2. Prima problemă: profețiile merg prea departe

Daniel 9:26 afirmă fără echivoc:

„După șaizeci și două de săptămâni, Unsul va fi stârpit și nu va avea nimic. Și poporul unui conducător care va veni va distruge cetatea și sanctuarul.”

Această frază indică două realități:

- un „Uns” (adesea interpretat ca Mesia) moare;
- cetatea și Templul sunt distruse— nu doar profanate, cum s-a întâmplat în 167 î.Hr., ci complet distruse, ceea ce se întâmplă abia în anul 70 d.Hr.

Prin urmare, dacă Daniel ar fi fost scris în 167 î.Hr., atunci acest verset este o profeție despre un eveniment care va avea loc abia peste două secole. Ori e o profeție autentică, ori trebuie să presupui că pasajul a fost scris după 70 d.Hr.– dar în acest caz întreaga structură de interpretare se prăbușește.

3. A doua problemă: dacă a fost scris după 70 d.Hr., cui îi mai folosea?

Critica modernă spune că Daniel ar fi fost o lucrare de „mângâiere profetică” pentru evreii persecutați de Antioh Epifanes. Dar dacă textele despre Unsul stârpit și despre distrugerea Templului sunt scrise după anul 70 d.Hr., atunci:

- autorul nu mai scrie în contextul persecuției seleucide, ci într-un context total diferit (opresiunea romană);
- personajele din Daniel 1–6 (Nebucadnețar, Belșațar, Darius) nu mai au nicio relevanță practică pentru iudeii din sec. I d.Hr.;
- nu mai este nevoie de o „acoperire” literară în exilul babilonian.

Cu alte cuvinte, dacă Daniel ar fi fost scris după 70 d.Hr., nu are niciun sens să fie scris în forma în care este. Putea fi o lucrare clară, adresată direct Romei, fără să inventeze o întreagă mască narativă în jurul Babilonului antic.

4. A treia problemă: ce rost mai avea să-l amesteci pe Nebucadnețar?

Din perspectiva unui autor din 167 î.Hr., nu există niciun motiv logic să creezi un personaj legendar din perioada babiloniană, care:

- are vise apocaliptice;
- recunoaște autoritatea Dumnezeului lui Israel;
- este „convertit” după ce e transformat într-o fiară (cap. 4).

De ce să inventezi o poveste care implică Babilonul și Nebucadnețar, dacă scopul tău este să combați opresiunea grecilor seleucizi?

Singura explicație coerentă este: autorul nu a inventat nimic. El a fost contemporan cu Babilonul. Altfel, totul devine o poveste inutil de complicată pentru un efect teologic vag.

5. A patra problemă: Unsul din Daniel nu este un „erou tipic” zoroastrian

Dacă autorul a fost influențat de apocaliptica persană (cum susține mainstream-ul), atunci Unsul ar fi trebuit să fie:

- salvatorul escatologic (tip Saoshyant);
- învingătorul răului;
- aducătorul vieții veșnice.

Dar în Daniel 9, Unsul este stârpit, „nu are nimic”, iar după el vine distrugerea Templului. Aceasta nu este o imagine optimistă sau triumfalistă, ci una tragedică– un element profund străin gândirii persane zoroastriene.

Așadar, nici influența zoroastriană nu explică coerent mesajul.

6. Miza reală: spaima de profeție

De ce se fac toate aceste eforturi de „redatare” și reinterpretare? Pentru că ideea de profeție autentică este inacceptabilă pentru paradigma modernă dominantă, construită pe următoarele axiome:

- istoria este închisă în cauzalitate naturală;
- religia este produsul imaginației colective;

- nicio revelație nu poate anticipa cu adevărat evenimente istorice concrete.

Dacă ar accepta că Daniel a fost scris înaintea evenimentelor pe care le descrie, atunci ar trebui să accepte:

- că un om a avut acces la cunoaștere supra-istorică;
- că revelația e posibilă;
- că dogma lor despre „progresul natural al ideilor religioase” este falsă.

Mai mult decât o chestiune academică, Daniel devine un test de sinceritate intelectuală: accepți sau respingi profeția în mod aprioric?

Concluzie: Niciuna dintre variante nu-i scapă pe criticii moderni

Mainstream-ul e prins într-o capcană pe care și-a creat-o singur. Dacă Daniel a fost scris în 167 î.Hr., atunci profeția despre distrugerea Templului este reală. Dacă a fost scris după 70 d.Hr., atunci nu mai are niciun sens să folosească limbajul și contextul exilului babilonian. Orice dată ai alege, rezultatul e același: textul e inconfortabil pentru o gândire care refuză posibilitatea revelației autentice.

Poate că ar fi timpul să întrebăm nu când a fost scris Daniel, ci de ce e atât de precis. Și dacă răspunsul e: pentru că Dumnezeu l-a inspirat, atunci n-ar fi prima dată când critica modernă este nevoită să-și reevalueze dogmele proprii.